

Το έργο της Αντιγόνης Κεφαλά

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τις ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothinon@gmail.com.

Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Οι διαρκείς μετακινήσεις σε εμπόλεμες περιοχές, και εν συνεχεία σε χώρες μετανάστευσης σε νεαρή ηλικία, σφράγισαν τον άνθρωπο με την αίσθηση του χαμού και της απουσίας. Άνθρωποι και τόποι χάνονται παντοτινά μέσα στο έργο της

Μέρος Α

Η Αντιγόνη Κεφαλά γεννήθηκε στη Βραΐλα της Ρουμανίας –μία πόλη πάνω στο Δούναβη– από Έλληνες γονείς που η καταγωγή τους κάμποσες γενιές πίσω, ήταν από την Ιθάκη από την μεριά της μητέρας και από το Μεσολόγγι και την Μικρά Ασία από τη μεριά του πατέρα. Όπως έχει γράψει η ίδια σε ένα σημείωμά της, «Ο πατέρας και ο αδελφός μου ήταν μουσικοί. Τα βιβλία, το θέατρο, τα κοντσέρτα η μουσική, ήταν μέρος της καθημερινής μας ζωής...», «...Τους καλλιτέχνες τους θεωρούσαμε ήρωες». Θα πρέπει να σημειωθεί πως η Βραΐλα ήδη από την περίοδο της τουρκοκρατίας, συγκέντρωνε ελληνικό πληθυσμό που επιδιδότανε στο εμπόριο. Μεταξύ αυτών υπήρχαν και οικογένειες από τις οποίες αναδείχθηκαν ποιητές και συγγραφείς, όπως ο ποιητής Ανδρέας Εμπειρικός, ο ποιητή και κριτικός Νικόλας Καλαμάρης ή Κάλας, καθώς επίσης και ο συγγραφέας Παναΐτ Ιστράτης φίλος του Ν. Καζαντζάκη.

Οι αναστατώσεις που δημιούργησε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος οδήγησαν όλη την οικογένειά της Κεφαλά (τον πατέρα, την μητέρα και τον αδελφό της), να καταφύγει το 1947 στην Ελλάδα, σε μια πάρα πολύ δύσκολη περίοδο, όταν η χώρα έβγαине διαλυμένη μέσα από την γερμανική κατοχή και έμπαινε ταυτόχρονα στον εμφύλιο αλληλοσπαραγμό. Έζησαν για τρειςμισιά χρόνια σε καταυλισμό προσφύγων, στην αρχαία πόλη του Λαυρίου, που βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Αττικής, ακριβώς απέναντι από τη Μακρόνησο (τον κοντινότερο στην Αθήνα τόπο εξορίας). Μετά από μάταιες προσπάθειες να γίνουν δεκτοί ως πρόσφυγες στην Αυστραλία, κατάφεραν τελικά να αναχωρήσουν για τη Νέα Ζηλανδία. Εκεί η Αντιγόνη Κεφαλά τελείωσε το γυμνάσιο και το πανεπιστήμιο, ενώ αργότερα το 1959, άνοιξε τα φτερά της αυτή τη φορά για το Σίδνεϊ της Αυστραλίας όπου ζει μέχρι σήμερα. Οι διαρκείς μετακινήσεις σε εμπόλεμες περιοχές, και εν συνεχεία σε χώρες μετανάστευσης σε νεαρή ηλικία, σφράγισαν τον άνθρωπο με την αίσθηση του χαμού και της απουσίας. Άνθρωποι και τόποι χάνονται παντοτινά μέσα στο έργο της, αφήνοντας τη μνήμη να λειτουργεί διαρκώς και να αναμοχλεύει τον χρόνο, σε μια προσπάθεια να ξανακερδηθεί ότι χάθηκε και να φωτιστεί για τις ανάγκες του παρόντος.

Η ποίηση της Κεφαλά είναι θεμελιωμένη επάνω σ' αυτόν τον χαμό, στην απουσία που δημιουργείται από αναγκαστικές μετακινήσεις σε τόπους, τόσο διαφορετικούς γεωγραφικά και ανόμοιους πολιτισμικά. Αλλά αν ο χαμός και η απουσία αποτελεί το υπόβαθρο στο έργο της, ο τρόπος χρήσης αυτού του υλικού, μαρτυρά μια δεύτερη αγωνία, την ιδιαίτερη προσπάθεια της μετανάστριας γυναίκας, να σταθεί σε έναν λογοτεχνικό χώρο που τον ελέγχουν και τον εξουσιάζουν από παράδοση οι άνδρες. Ως προς αυτό, η δημοκρατική Αυστραλία έχει μια ιστορία διακρίσεων προς τις γυναίκες. Από το 1901, με το μυθιστόρημα *My Brilliant Career* της Miles Franklin, το *The Mirage* της F.B. Vickers το 1955, το *The Boarding House* το 1975 και *The Island* το 1984 της Κεφαλά, η λογοτεχνία στην Αυστραλία κατά κανόνα κυριαρχείται από άνδρες. Αυτό δείχνει, πως υπάρχει μια διαχρονική απόρριψη της γυναικείας παρουσίας, ενώ αυτός ο κανόνας ανοίγει σπάνια και πολύ επιλεκτικά. Και ποτέ δεν διευρύνεται για να συμπεριλάβει γυναίκες που δεν έχουν βρετανική καταγωγή. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο λογοτεχνικό έργο της Κεφαλά, έγκειται στο ότι, ενώ από τη μια μεριά βυθίζεται

στον μνημονικό χρόνο για να οικειοποιηθεί το παρελθόν και ό,τι χάθηκε μ' αυτό, από την άλλη, διαμορφώνει μια γυναικεία θεματολογία καθώς αποπειράται να σταθεί στον δημόσιο ανδρικό χώρο, ως γυναίκα που ανθίσταται στους κανόνες που έχει θέσει η πατριαρχική κοινωνία.

Το έργο της με πρώτη ματιά δεν είναι πολιτικό, δεν καταγγέλλει τα κοινωνικά κακά, δεν έχει λόγο για τα σύγχρονα πολιτικά γεγονότα, για τα πάσης φύσεως θέματα της καθημερινότητας, τα οποία απασχολούν τους ελάσσονες ποιητές που θέλουν να έχουν λόγο για όλα. Απορρίπτει ακόμα συγκαταβατικά και την συνείδηση της «φεμινίστριας», όταν σε ερώτηση που της υποβάλλεται απαντάει ελλειπτικά: [...Am I a feminist? Well, I don't know. (pause) I have always been aware ever since I was a child, of the fact that I was a Woman.] (Συνέντευξη με την Αντιγόνη Κεφαλά, της Ελένης Νίκα στο *Migrant Daughters*, 1992). Αυτός ο δισταγμός για τις ετικέτες, προέρχεται συνήθως από ανθρώπους που γνωρίζουν πόσο δύσκολη είναι η πραγματική διαφοροποίηση μέσα σε μια κοινωνία, η οποία μπορεί να τους υποτάξει και να τους μετατρέψει σε διακοσμτικό στολίδι του συστήματος.